

9. 3. 2016

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Povinnost k náhradě nákladů obhajoby zaplacených ustanovenému obhájci státem

Pokud obecné soudy uložily stěžovateli nahradit odměnu a hotové výdaje uhrazené ustanovenému obhájci státem bez ohledu na to, v jakém rozsahu byl uznán vinným a v jakém rozsahu byl obžaloby zproštěn, zasáhly tak do jeho vlastnického práva garantovaného čl. 11 odst. 1 Listiny a práva na spravedlivý proces garantovaného čl. 36 odst. 1 Listiny.

Obecné soudy nemusejí z úřední povinnosti zjišťovat, zda má odsouzený nárok na bezplatnou obhajobu či na obhajobu za sníženou odměnu.

Ústavní soud svým náleženem ze dne 18. 8. 2015 sp. zn. IV. ÚS 2215/14 zrušil usnesení Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 12. 2. 2014 sp. zn. 1 Tm 10/2013 a usnesení Městského soudu v Praze ze dne 26. 3. 2014 sp. zn. 67 Tmo 11/2014, a to pro rozpor s čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny.

Ve výše uvedené věci se na Ústavní soud obrátil stěžovatel, který byl rozsudkem obvodního soudu uznán vinným z provinění krádeže a současně byl tímž rozsudkem zproštěn obžaloby z provinění loupeže, neboť nebylo prokázáno, že tento skutek spáchal. Obvodní soud dále rozhodl, že je stěžovatel povinen nahradit částku 78 129,70 Kč jako odměnu a hotové výdaje státem ustanovené obhájkyňě. Proti tomuto usnesení obvodního soudu podal stěžovatel stížnost, v níž se domáhal zohlednění skutečnosti, že byl zproštěn obžaloby z provinění loupeže. Tato stížnost byla však městským soudem zamítnuta a soud pouze konstatoval, že ze strany stěžovatele nedošlo k podání stížnosti proti usnesení o přiznání odměny obhájkyňě a ze spisu nevyplývalo, že by stěžovatel žádal o poskytnutí bezplatné obhajoby. Stěžovatel je však toho názoru, že nárok na bezplatnou obhajobu měl, neboť je mladistvým studujícím nevlastním žádný majetek. Navíc ze strany soudu nedošlo k zohlednění zproštění obžaloby z provinění loupeže a dle názoru stěžovatele tedy není možné, aby byl povinen uhradit náklady v plné výši, neboť nebyl uznán vinným oběma skutky, ale pouze jedním.

Podle Ústavního soudu není přípustné, aby pro ustanovení nákladů trestního řízení bylo rozhodující pouze vyslovení viny bez bližšího rozlišování jednotlivých skutků, jak bylo na základě § 152 odst. 1 písm. b) trestního řádu judikováno např. rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 7 Tz 65/99 nebo usnesením Vrchního soudu v Praze sp. zn. 14 To 157/2011. Takovýmto postupem je totiž v porovnání s ostatními zcela zjevně znevýhodňován ten obviněný, proti kterému je současně vedeno důvodné a bezdůvodné trestní stíhání, což Ústavní soud považuje za ústavně nekonformní.

Ačkoliv trestní řád obecným soudům neposkytuje prakticky žádný prostor pro úvahy v otázce nákladů řízení, Ústavní soud v tomto případě poukazuje na nutnost se odchýlit od formalistického pojetí obsahu zákona, a to v případě, že to vyžaduje účel zákona, historie jeho vzniku, systematická souvislost nebo některý z principů v rámci ústavně konformního právního řádu. Vodítko, podle něhož lze postupovat v podobných případech, spatřuje Ústavní soud v usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 7 To 150/2002, v rámci kterého bylo judikováno, že v podobných případech je možné snížit tuto povinnost zpravidla podle poměru sazeb mimosmluvní odměny stanovených pro jednotlivé trestné činy za jeden úkon právní služby. Pokud však není možné zjistit skutečné náklady, nebo pokud se výše zmíněné postupy ukážou jako neefektivní či nespravedlivé, měl by obecný soud dle názoru Ústavního soudu přistoupit k proporcionalnímu nastavení nákladů trestního řízení na základě vlastní volné úvahy.

Ohledně bezplatné obhajoby Ústavní soud poukazuje na ustanovení § 33 odst. 2 trestního řádu, v rámci kterého je uvedeno, že v případě nedostatku prostředků na náhradu nákladů obhajoby vyplývajícího ze shromážděných důkazů může předseda senátu a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce rozhodnout o nároku na obhajobu bezplatnou nebo za sníženou odměnu i bez návrhu obviněného. Jak však bylo judikováno Vrchním soudem v Praze rozhodnutím sp. zn. 4 To 77/02, předseda senátu nemá povinnost zjišťovat, zda odsouzený má nárok na obhajobu bezplatnou nebo za sníženou odměnu. Pokud tedy stěžovatel během řízení nevznesl návrh na přiznání bezplatné obhajoby a ani před soudem neprokázal splnění podmínek pro přiznání bezplatné obhajoby, nemůže se tohoto přiznání domáhat v ústavní stížnosti.

Na základě výše uvedených důvodů dospěl Ústavní soud k závěru, že není povinností soudu zjišťovat, zda odsouzený disponuje dostatkem prostředků k úhradě odměny a hotových výdajů ustanovenému obhájci. Jelikož ale obecné soudy při ukládání povinnosti náhrady nákladů trestního řízení nezohlednily, v jakém rozsahu byl stěžovatel uznán vinným a v jakém rozsahu byl obžaloby zproštěn, zasáhly tak do jeho vlastnického práva garantovaného čl. 11 odst. 1 Listiny a práva na spravedlivý proces garantovaného čl. 36 odst. 1 Listiny.

Celé znění tohoto nálezu je dostupné v databázi rozhodnutí Ústavního soudu Nalus.

JUDr. Tomáš Lichovník,
soudce Ústavního soudu

Judikát byl publikován v rámci vydání EPRAVO.CZ Digital - prosinec 2015.

Nové číslo EPRAVO.CZ Digital si můžete stáhnout **ZDARMA na App Store, Google Play a Windows Store**, a to přímo z Vašeho tabletu či chytrého telefonu. Pokud máte již aplikaci staženou, postačí si stáhnout pouze nové vydání. Využít můžete také webový archiv starších čísel na adrese tablet.epravo.cz.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Co jsou zaměstnanecké opce a jak funguje jejich zdanění v roce 2026](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc březen 2026](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [10 otázek pro ... Michala Kunu](#)
- [Souhrn významných událostí ze světa práva](#)
- [Rovné odměňování a transparentnost mezd: nové povinnosti zaměstnavatelů](#)